

FIȘA DE INFORMARE NR. 14
Apa – bun public și drept al omului

DATE DESPRE DOCUMENT

JAI 2
ENV 4

1. Data adoptării de către Comisia Europeană: 19.03.2014

responsabil: Maroš Šefčovič, comisar european pentru relații interinstituționale și administrație, direcții aferente de la Comisia Europeană - Justiție, drepturi fundamentale și cetățenie și Direcția generală pentru mediu

2. Denumire document: Comunicare a Comisiei privind inițiativa cetățenească europeană „*Apa și salubritatea sunt un drept al omului! Apa este un bun public, nu o marfă!*”

3. Date de identificare: COM (2014)177

4. Tipul documentului: nelegislativ

5. Tipul examinării: fond

6. Stadiul actual: examinare în comisiile de mediu și drepturile omului din PE

1. CONTEXT

Ca urmare a inițiativei cetățenești cunoscută sub denumirea „Right2Water”¹, totodată prima inițiativă cetățenească europeană², Comisia Europeană, conform procedurii, a fost invitată să prezinte o propunere legislativă de punere în aplicare a dreptului omului la apă și la salubritate, drept recunoscut de Organizația Națiunilor Unite, dar și să promoveze furnizarea de apă și asigurarea salubrității ca servicii publice esențiale pentru toți³.

„Right2Water” a fost prezentată Comisiei Europene la 20 decembrie 2013, iar în 17 februarie 2014, inițiatorii săi au fost primiți de Comisie. În aceeași zi au avut posibilitatea să prezinte inițiativa și în cadrul unei audieri publice organizate la Parlamentul European.

Inițiativa solicită ca:

- instituțiile UE și statele membre să fie obligate să se asigure că toți locuitorii se bucură de dreptul la apă și la salubritate;
- alimentarea cu apă și gestionarea resurselor de apă să nu facă obiectul unor norme ale pieței interne, iar serviciile legate de utilizarea apei să fie scutite de liberalizare;
- UE să-și sporească eforturile pentru a asigura accesul universal la apă și salubritate.

¹ Inițiativa a îndeplinit cerințele stabilite de Regulamentul Parlamentului European și al Consiliului nr. 211/201.

² Inițiativa cetățenească europeană, introdusă prin Tratatul de la Lisabona pentru a încuraja creșterea participării democratice a cetățenilor la afacerile europene, a fost lansată în aprilie 2012. Aceasta permite unui număr de 1 milion de cetățeni, din cel puțin 7 state membre ale UE, să solicite Comisiei Europene să ia măsuri în domeniile care țin de competența sa. „Right2Water” este prima inițiativă cetățenească europeană, care a colectat 1,68 milioane de semnături, depășind pragurile minime în 13 state membre. Inițiativa reprezintă primul instrument al democrației participative la nivelul UE.

³ <http://ec.europa.eu/citizens-initiative/public/initiatives/finalised/details/2012/000003?lg=ro>

2. PREZENTAREA PROPUNERII

UE⁴ a avut un rol pozitiv în sensul că a susținut accesul la apă potabilă sigură și la salubritate astfel încât să devină o realitate pentru toți, atât în interiorul, cât și în afara Europei.

Comunicarea Comisiei privind inițiativa cetățenească europeană cu titlul „*Apa și salubritatea sunt un drept al omului! Apa este un bun public, nu o marfă!*” cuprinde:

1. o prezentare a situației actuale a accesului la apă potabilă sigură și la salubritate, ambele considerate indisociabil legate de dreptul la viață și la demnitate umană, precum și de necesitatea de a beneficia de un nivel de trai adecvat. De asemenea, se au în vedere:

- a. **contribuția UE la îmbunătățirea calității apei și a accesibilității** - vizând cele 3 elemente: calitatea, accesibilitatea fizică și accesibilitatea din punctul de vedere al costului;
- b. **furnizarea de servicii legate de utilizarea apei în cadrul pieței interne** - normele UE privind piața internă trebuie să respecte sfera de competență a autorităților publice, dar și specificitatea serviciilor legate de utilizarea apei și a serviciilor de salubritate din fiecare stat;
- c. **angajamentul de lungă durată al UE la nivel mondial** - Uniunea este cel mai mare donator individual din sectorul apei⁵ și sprijină proiectele de parteneriat⁶.

2. întreprinderea unor acțiuni legate de inițiativa cetățenească europeană prin:

- a. **asigurarea îmbunătățirii calității și a accesibilității apei** - aplicând cel de al 7-lea program de acțiune pentru mediu care are ca scop ca toți cetățenii UE să beneficieze de apă potabilă și de apă de scăldat sigure și la standarde înalte, până în anul 2020;
- b. **aplicarea integrală legislației a UE** de către statele membre și **revizuirea legislației UE privind apa**⁷ – în acest sens, Comisia va lansa o **consultare publică** la nivel european pentru a evalua ce îmbunătățiri trebuie făcute și modul în care se pot realiza;
- c. **accesibilitate la apă per cost** - acțiunile la nivel național.

3. asigurarea neutralității față de furnizarea serviciilor legate de utilizarea apei – se vor respecta dispozițiile tratatului care prevăd că UE trebuie să rămână neutră în ceea ce privește deciziile naționale care reglementează regimul proprietății pentru întreprinderile din domeniul apei, garantând, în același timp, respectarea principiilor fundamentale ale tratatului, cum ar fi transparența și egalitatea de tratament.

4. sporirea transparenței prin mai multe mijloace de acțiune la dispoziția cetățenilor care vor consta în:

- a. prezentarea unor noi inițiative ale cetățenilor;
- b. realizarea unei evaluări comparative a calității apei;
- c. descrierea unor indicatori și criterii de referință pentru serviciile legate de utilizarea apei.

5. o abordare mai integrată a asistenței pentru dezvoltare realizată prin:

- a. realizarea unei dimensiuni legate de drepturile omului referitoare la accesul la apă potabilă sigură și la salubritate;
- b. acordarea de sprijin pentru sectorul alimentării cu apă, salubrității și igienei (WASH);
- c. crearea de sinergii între apă, energie și securitatea alimentară;
- d. inițierea unor acțiuni umanitare în sectorul alimentării cu apă, salubrității și igienei (WASH).

⁴ În limitele prerogativelor sale și cu respectarea deplină a principiului subsidiarității.

⁵ Din 2007 până în prezent, UE a alocat aproximativ 2,5 miliarde euro pentru acțiuni în domeniul apei și al salubrității în peste 60 de țări partenere.

⁶ Tot din 2007, facilitățile de combinare regionale ale UE au permis finanțarea pentru aproximativ 30 de proiecte legate de alimentarea cu apă și salubritate, atrăgând împrumuturi și investiții în valoare de peste 2 miliarde euro.

⁷ Este vorba despre revizuirea Directivei-cadru privind apa.

6. **promovarea parteneriatelor public-public** - se va insista pe recunoașterea potențialului **parteneriatelor non-profit din sectorul apei**.

7. **difuzarea acțiunilor întreprinse după Conferința Rio+20** - apa este un sector care trebuie să fie abordat în mod integrat, pentru realizarea dezvoltării umane de bază și creștere durabilă și favorabilă incluziunii (conform **Agendei de dezvoltare pentru perioada de după 2015**).

Operarea **serviciilor de aprovizionare cu apă intră în atribuțiile autorităților publice din țările UE**, iar Comisia Europeană va rămâne neutră și va continua să respecte alegerile făcute la nivel național, regional și local cu privire la modalitățile de gestionare a acestora. În conformitate cu obiectivele inițiativei „Right2Water”, **distribuția și alimentarea cu apă vor rămâne în afara sferei de aplicare a normelor privind piața unică și liberalizarea**. Anul trecut, Comisia Europeană a declarat în mod expres că va exclude serviciile de aprovizionare cu apă din Directiva privind concesiunile, ca rezultat direct al îngrijorărilor exprimate de publicul larg cu privire la intenția de a privatiza sectorul apei în mod indirect⁸.

Inițiativa ridică o serie de probleme transversale, care acoperă o gamă largă de politici la nivelul UE și al statelor membre. Aceasta trebuie examinată în conformitate cu dispozițiile TUE, în special cu principiile atribuirii, ale respectării, proporționalității și subsidiarității.

În conformitate cu art. 191-193 din TFUE, **temeiul juridic conferă UE competența juridică de a acționa în toate domeniile politicii de mediu**. Sfera de aplicare a acestei competențe este limitată de principiul subsidiarității - care limitează acțiunile UE la acele domenii în care acestea pot fi mai eficiente decât acțiunile naționale sau regionale - și de cerința unanimității în Consiliu⁹ în ceea ce privește unele aspecte, printre care și gestionarea resurselor de apă.

Propunerea nu are caracter legislativ, ci prezintă linii generale de acțiune propuse de Comisia Europeană ca răspuns la inițiativa cetățenească „Right2Water”.

3. IMPLICAȚII PENTRU ROMÂNIA

România deține în prezent președinția Inițiativei Uniunii Europene privind Apa (EUWI)¹⁰. Inițiativa UE privind apa (EUWI) își propune să promoveze politici coerente, și să utilizeze în mod coordonat și eficient fondurile pentru programele de apă și canalizare. Inițiativa a fost lansată în anul 2002 și are drept obiectiv principal realizarea scopurilor *Declarației Mileniului* semnată la Johannesburg.

Dialogurile politice la nivel național reprezintă principalul instrument operațional al componentei Europa de Est, Caucaz și Asia Centrală (EECCA), din care rezultă așa-numitele "policy package": legi, strategii, standarde de calitate a apei etc. Succesul EUWI în regiunea EECCA a fost subliniat și în proiectul „Strategia tematică pentru Inițiativa pentru Apă a Uniunii Europene”, elaborat de către Comisia Europeană.

România, prin Ministerul Mediului și Schimbărilor Climatice, are ca sarcină să promoveze politica UE în domeniul gospodăririi apei în această regiune, să coordoneze activitățile desfășurate în

⁸ http://ec.europa.eu/news/justice/140319_ro.htm

⁹ Mediul fiind o competență partajată a UE, în TFUE, art. 192, alin. 2, lit. b, se precizează: „Consiliul, hotărând în unanimitate în conformitate cu o procedură legislativă specială, după consultarea Parlamentului European, a Comitetului Economic și Social și a Comitetului Regiunilor (...) adoptă măsuri privind administrarea cantitativă a resurselor de apă sau care au legătură directă sau indirectă cu disponibilitatea resurselor menționate”.

¹⁰ Cea de-a 9-a întâlnire a a Grupului de lucru pentru Europa de Est, Caucaz și Asia Centrală (EECCA), din cadrul Inițiativei pentru Apă a Uniunii Europene (EUWI), s-a desfășurat la data de 13.05.20108, la București, și a fost prima întâlnire după ce România a preluat de la Comisia Europeană, președinția EECCA, cu prilejul întâlnirii organizate la Moscova, în data de 13.12.2007. Grupul de lucru pentru Europa de Est, Caucaz și Asia Centrală (EECCA) este un parteneriat creat în scopul îmbunătățirii managementului resurselor de apă și cuprinde 12 țări (Armenia, Azerbaidjan, Belarus, Georgia, Kazahstan, Republica Kârgâzstan, Republica Moldova, Federația Rusă, Tadjikistan, Turkmenistan, Ucraina, Uzbekistan), cu o populație de aproximativ 281 milioane locuitori. Cea de-a 17-a întâlnire a Grupului de lucru EECCA, din 22-25 octombrie 2013, Helsinki – Finlanda, a avut în vedere Dialogurile despre politicile naționale (NPD) privind alimentarea cu apă și canalizarea:

http://www.oecd.org/environment/outreach/Progress%20report_OECD%20UNECE_ENG.pdf

cooperare cu partenerii strategici (agențiile de implementare), respectiv - OECD pentru componenta „Alimentare cu apă și salubritate” - și UNECE pentru „Managementul integrat al resurselor de apă”.

4. POZIȚII ALE UNOR INSTITUȚII

În ultimul deceniu, dreptul internațional a recunoscut dreptul la apă potabilă sigură și la salubritate, în special la nivelul ONU, așa după cum rezultă și din Rezoluția nr. 64/292 a **Adunării generale a ONU** din 03.08.2010¹¹, care recunoaște faptul că „*dreptul la apă potabilă sigură și curată și la salubritate este un drept al omului esențial pentru o viață normală și pentru exercitarea tuturor drepturilor omului*”.

În documentul final al **Conferinței ONU privind dezvoltarea durabilă (Rio+20)** din 2012, șefii de stat și de guvern și reprezentanții la nivel înalt și-au reafirmat „*angajamentele referitoare la dreptul omului la apă potabilă sigură și la salubritate, care urmează să fie puse în practică progresiv pentru populații (populațiile lor) cu respectarea deplină a suveranității naționale*”¹².

Adunarea Parlamentară a Consiliului Europei declara că „*accesul la apă trebuie să fie recunoscut ca un drept fundamental al omului, întrucât apa este esențială pentru viața pe pământ și constituie o resursă comună a omenirii*”¹³.

Înaltul Reprezentant al Uniunii pentru afaceri externe și politica de securitate, dna Catherine Ashton, preciza că UE reafirmă că „*toate statele își asumă obligațiile în materie de drepturile omului cu privire la accesul la apă potabilă sigură, care trebuie să fie disponibilă, accesibilă fizic, chiar și din punctul de vedere al costului, și acceptabilă*”¹⁴.

5. DOCUMENTE CONSULTATE

- Comunicare a Comisiei privind inițiativa cetățenească europeană „Apa și salubritatea sunt un drept al omului! Apa este un bun public, nu o marfă!” – COM(2014)177: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?sessionId=LjnQTyXHGTySTpTGG8kMbgwc8wXTNZZPnQv4QSpQMhHzsKvk1s0!-486787384?uri=COM:2014:0177:FIN>
- PRELEX: http://ec.europa.eu/prelex/detail_dossier_real.cfm?CL=ro&DosId=1041832
- IPEX: http://www.ipex.eu/IPEXL-WEB/search.do#_e=dHlwZT1BTEwmZmFjZXRIZD10cnVlJnN0YXJ0PTAmcm93cz0xMCZ0ZXh0PSZzbGFuZz0mZG9jdW1lbnRDb2RlPUNPTSZkb2N1bWVudFllYXI9MjAxNCZkb2N1bWVudE51bWJlcj0xNzcmX2RIYWRRMaW5lUHJlc2VudD1mYWxzZSZmcm9tRGF0ZT0mdG9EYXRIPSZzY3JldGlueUNoYW1iZXI9JnNjcjV0aW55U3RhHVzPSZfcmVhc29uZWRRPcGluaW9uPWZhbHNIJl9lY1JlcGxpZXM9ZmFsc2UmX2ltcG9ydGFudEluZm89ZmFsc2UmX2Fkb3B0ZWRRZWdpc2xhdGlvbjl1mYWxzZQ_&_rnd=1027707595141
- Comunicat de presă al Comisiei Europene - Comisia răspunde pozitiv primei inițiative cetățenești europene încununate de succes, din 19.03.2014: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-14-277_ro.htm

Întocmit de: Carmen Denisa ION
13.05.2014

¹¹

http://www.un.org/es/comun/docs/index.asp?symbol=A/RES/64/292&referer=http://www.un.org/waterforlifedecade/human_right_to_water.shtml&Lang=S

¹² <http://www.un.org/en/sustainablefuture/>

¹³ Rezoluția nr. 1693/2009 a Adunării Parlamentare a Consiliului Europei.

¹⁴ Declarația Înaltului Reprezentant Catherine Ashton, în numele Uniunii Europene, cu ocazia Zilei Internaționale a Apei, de la 22 martie 2010:

http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/es/cfsp/113474.pdf